

Trūkstamos archeologinių tyrimų ataskaitos (1949–1995 m.)

Šiandien galime tik džiaugtis, kad kasmetiniame leidinyje „Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje“ jau keleri metai pateikiama išsami informacija apie tais metais Lietuvoje vykdytus archeologinius tyrimus, nesvarbu, rezultatyvūs jie buvo ar ne. Iki 2000 m. šiame leidinyje skelbti duomenys tik apie rezultatyvius tyrinėjimus, tad dalies atliktų kasinėjimų duomenys liko tik ataskaitose. Jos buvo, yra ir bus pagrindinis šaltinis pažįstant tyrinėtą objektą, nes visi tolesni apibendrinimai (įskaitant publikacijas) rengiami ataskaitų pavidalu, o pakartoti lauko tyrimus kartą jau kasinėtoje vietoje, kaip žinome, iš principo yra neįmanoma. Aišku, ataskaitos nebuvimą kiek kompensuoja išlikusi iliustracinė (fotnuotraukos, brėžiniai, piešiniai) bei daiktinė (radiniai muziejuose) medžiaga, net prisiminimai, tačiau tik iš ataskaitos galime susidaryti visuminį vaizdą apie atliktus tyrimus. Nepaisant išskirtinės archeologinių tyrimų (plačiąja prasme) ataskaitos reikšmės pažįstant mūsų praeitį, tenka pripažinti, kad, deja, ne visi tyrimai baigėsi jų ataskaitų atidavus amžinai saugoti. Ši tendencija neįveikta ir mūsų dienomis, tai liudija kad ir šiame leidinyje skelbiami duomenys apie Vilniaus Žemutinės pilies Valdovų rūmų tyrinėjimų dar neparengtas ataskaitas (žr. p. 167). Lietuvos archeologijos draugija, greta kitų tikslų besirūpindama ir archeologinio paveldo išsaugojimo problemomis, nėra abejinga jau atliktų tyrimų tinkamos dokumentacijos parengimo ir kai kas šioje srityje jau padaryta. Tačiau ne vieną dešimtmetį besikaupusių problemų negalima išspręsti per vienerius ar net kelerius metus. Įveikiant jas būtina žinoti realų problemos mastą bei pasiūlyti galimai didesnę žmonių ratą savo laiku nepadarytiems darbams atlikti, o kai ką, matyt, teks nurašyti į neišvengiamus nuostolius. Neparengtų archeologinių tyrimų ataskaitų (arba joms nors kiek prilygstančių dokumentų) parengimas yra pirmas visų mūsų uždavinys, kuris tačiau turi būti sprendžiamas kompleksiskai ir geranoriškai. Prabėgę metai ir net dešimtmečiai kone visų savo laiku neparengusių ataskaitų tyrimų autorių atžvilgiu įnešė esminių ir net lemtingų korekcijų, kurių pasekmių ištaisymas šiandien yra daugiau visos Lietuvos archeologų bendruomenės, nei to konkretaus tyrinėtojo reikalas.

Praeituose „Archeologiniuose tyrinėjimuose Lietuvoje“ deklaravę viešumo principą ataskaitų skolininkų atžvilgiu, jį pradedame vykdyti šiame leidinyje, skelbdami duomenis už 1949–1995 m. – laikotarpį, kai archeologinių tyrimų leidimų (tada pagal iš Rusijos imperijos atėjusią tradiciją vadintų atvirais lapais) išdavimas buvo Lietuvos istorijos instituto (iki 1990 m. Lietuvos TSR Mokslų akademijos istorijos instituto) prerogatyva. Leidimo archeologiniams tyrimams gavimas įpareigojo tyrinėtoją parengti atitinkamą ataskaitą, tačiau tokios atas-

kaitos forma ir saugojimo vieta ilgą laiką buvo neapibrėžta, ir pagal susiklosčiusią tradiciją nustovėjo tik XX a. 8 dešimtmetyje. Lietuvos istorijos instituto išduodamus leidimus savotiškai kontroliavo tuometinė Lietuvos TSR kultūros ministerija, kur jie buvo registruojami, o maždaug nuo 7 dešimtmečio čia patekdavo ir ataskaitos už atliktus darbus kopija. Iki tol dalis archeologinių ataskaitų (ypač parengtų muziejuose ir paminklų restauravimo įstaigose dirbančių archeologų) likdavo tik tose įstaigose. Iki 8 dešimtmečio nebuvo griežtesnės tvarkos ir išduodant leidimus archeologiniams tyrimams, dėl ko dalis tokių tyrimų buvo atliekama be leidimų (ypač Vilniaus ir Kauno senamiesčiuose ir rajonų muziejų kuruojamose teritorijose), tad jų tyrimų ataskaitų net nebuvo kam pareikalauti. Šiandien didžiausi Lietuvos istorijos instituto Rankraštyno ir Kultūros paveldo centro archeologinių ataskaitų archyvai (atitinkamai netoli 5000 ir 3000 bylų) išaugo iš šių įstaigų rinkinių, sukauptų būtent kontroliuojant Lietuvoje vykdomus archeologinius tyrimus. Jie yra ir bus pagrindinės tokių ataskaitų saugyklos, nors šiandien savus archeologinių ataskaitų archyvus (daugiausia kopijų pavidalu) kaupia muziejai, archeologinius tyrimus vykdančios aukštosios mokyklos ir privačios bendrovės, net archyvai (Vilniaus apskrities archyvas perėmė išlikusią Paminklų restauravimo projektavimo instituto (Vilnius) archeologinę dokumentaciją).

Ši trumpa archeologinių ataskaitų rinkinių kaupimo bendra istorinė apžvalga pateikta tam, kad būsimieji tokių ataskaitų naudotojai žinotų bent pagrindines vietas, kur jų reikėtų ieškoti. Toliau pateikiamas sąrašas vykdytų tyrinėjimų, kurių ataskaitų šiandieninė buvimo vieta nežinoma. Ataskaitomis čia vadinamas atliktų tyrimų tekstinis aprašymas, kuris savo turiniu prilygsta daugumai minimu laikotarpiu parengtų ataskaitų (tik dalyje jų yra fonotuotaukos, nuo 8 dešimtmečio ataskaitose atsiranda planų ir piešinių kopijos). Sąrašas parengtas išlikusiais išlikusiais (deja, nepilnais ir dėl žinybiškumo šiandien kartais nežinia kur saugomais) leidimų registracijos sąrašais (nurodoma leidimo išdavimo data ir numeris) bei archeologinėje spaudoje skelbtais duomenimis apie tokius atliktus tyrimus. Jau dėl šių priežasčių jis nėra išsamus. Kai kurie tyrinėjimai, jau gavus jiems leidimą, išvis nebuvo vykdomi (tokių kasmet ir dabar būna po kelis), ką šiandien išvis sunku nustatyti. Pastarųjų planavimas gali būti įdomus mokslo istorijai. Kitos trūkstamos ataskaitos, kurių iki šiol nepasigedo tyrinėtojai, dar gali gulėti menkai tvarkomuose žinybiniuose archyvuose, tad į šį sąrašą pirmiausia reikėtų žiūrėti kaip į tokių ataskaitų detalesnių paieškų dokumentą. Kartu viliamės, kad jis prisidės ir prie tikrai dar neparengtų ar į archyvus nepatekusių archeologinių tyrimų ataskaitų pasirodymo viešojoje erdvėje, paskatins jas neparengusius tyrinėtojus sugrįžti prie neužbaigtų darbų ar perduoti išlikusią lauko fiksacinę medžiagą archyvams. Apie visus pakitimus, atsiradusius po šio ir panašių sąrašų publikavimo, skelbsime šiame leidinyje.

1949

Kulikauskas P., Turlojiškio durpynas, Marijampolės r. 1949 06 25 Nr. 2.

1956

Naudužas J., Rukuižių, Linksmėnų–Kurmaičių ir Rudiškių (Joniškio r.) tyrinėjimai. 1656 08 04. Nr. 8.

1958

Kulikauskas P., Krikštonių pilkapių tyrinėjimai (Tautavičius A., Археологические исследования Института истории АН Литовской ССР в 1948–1967 гг., 20 лет. Археологические и этнографические экспедиции Института истории АН Литовской ССР (1948–1967), Вильнюс, 1968, с. 12).

1959

Butėnienė E., Pažalvaičių pilkapių tyrinėjimai (Tautavičius A., Археологические исследования Института истории АН Литовской ССР в 1948–1967 гг., 20 лет. Археологические и этнографические экспедиции Института истории АН Литовской ССР (1948–1967), Вильнюс, 1968, с. 13).

Danilaitė E., Balaikių, Marijampolės r., archeologiniai žvalgymai arba tyrinėjimai. 1959 06 01. Nr. 3.

Kulikauskienė R., Punios piliakalnio tyrinėjimai. 1959 06 03. Nr. 5.

Mekas K., Kauno pilies tyrinėjimai. 1959 06 03. Nr. 4.

1961

Kulikauskienė R., Punios piliakalnio tyrinėjimai. 1961 06 15. Nr. 6.

Lizdenis H., Alytaus miesto senovinės gyvenvietės tyrinėjimai. 1961 06 15. Nr. 5.

1962

Kulikauskas P., Paveisininkų piliakalnio tyrinėjimai 1962 04 24. Nr. 3.

1965

Kuncienė O., Alytaus pilkapių tyrinėjimai (Tautavičius A., Археологические исследования Института истории АН Литовской ССР в 1948–1967 гг., 20 лет. Археологические и этнографические экспедиции Института истории АН Литовской ССР (1948–1967), Вильнюс, 1968, с. 12).

Tautavičius A., Arnionių senkapio tyrinėjimai (Tautavičius A., Археологические исследования Института истории АН Литовской ССР в 1948–1967 гг., 20 лет. Археологические и этнографические экспедиции Института истории АН Литовской ССР (1948–1967), Вильнюс, 1968, с. 15).

Valatka V., Maudžiorų ir Pašatrijo kapinynų tyrinėjimai. 1965 05 18. Nr. 2.

1966

Bitinaitė V., Bališkių gyvenvietės (Pasvalio r.) tyrinėjimai. 1966 05 03. Nr. 1.

1967

Gabriūnaitė K., Prienlaukio senkapio (Prienų r.) tyrinėjimai. 1967 06 17. Nr. 7.

1968

Juodelis S., Norkūnų pilkapių tyrinėjimai 1968 05 16. Nr. 2.

1971

Andrašūnaitė D., Tyrinėjimai Grigiškių laukuose (Tautavičius A., Archeologiniai kasinėjimai respublikoje 1971 metais, Lietuvos istorijos metraštis 1972, V., 1973, p. 285).

Lisanka A., Mankaviškių senkapio tyrinėjimai. (Tautavičius A., Archeologiniai kasinėjimai respublikoje 1971 metais, Lietuvos istorijos metraštis 1972, V., 1973, p. 285).

1972

Butėnienė E., Zabieliškių pilkapyno tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai respublikoje 1972 metais, Lietuvos istorijos metraštis 1973, V., 1974, p. 261).

Statkevičius V., Paragaudžio senkapio tyrimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai respublikoje 1972 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1973, V., 1974, p. 261).

Valatka V., Zastaučių senkapio tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai respublikoje 1972 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1973, V., 1974, p. 262).

1973

Juodelis S., Jutkių senkapio tyrimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai 1973 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1974, V., 1976, p. 203).

Valatka V., Kukių kapinyno tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai 1973 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1974, V., 1976, p. 203).

1974

Girininkas A., Strėvos pilkapių tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai 1974 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1975, V., 1976, p. 133).

Kulikauskas P., Vilkiautinio pilkapyno tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai 1974 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1975, V., 1976, p. 134).

Markelavičius J., Raudonėnų senkapio tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai 1974 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1975, V., 1976, p. 133).

1975

Cholodinskienė A., Zastaučių senkapio tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1975 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1976, V., 1977, p. 146).

Girininkas A., Anykščių, Kupiškio ir Rokiškio rajonų akmens amžiaus stovyklos. 1975 07 12. Nr. 11.

1976

Tautavičienė B., Visagino pilkapyno tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai 1976 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1976, V., 1977, p. 161).

1977

Lisanka A., Merkinės senamiestis. 1977 07 25. Nr. 19.

Rybelis A., Kalesninkų plokštinis kapinynas Alytaus r. 1977 07 25. Nr. 18.

1978

Butėnienė E., Senosios Pašaminės senkapio tyrimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai 1978 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1978, V., 1979, p. 159).

1979

Girininkas A., Alantos akmens amžiaus gyvenvietės tyrimai (Tautavičius A., Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1979 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1979, V., 1981, p. 160).

Patkauskas S., Akmens amžiaus stovyklų Užnemunėje žvalgymas. 1979 05 21. Nr. 5.

1981

Gendrėnas G., Sklypo Gorkio–Latako gatvių sankirtoje tyrinėjimai Vilniuje (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1981 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1981, V., 1982, p. 166).

Juodelis S., Štaronių piliakalnis ir Krylių senkapis. 1981 05 27. Nr. 12.

Lisanka A., Komjaunimo gatvės skvero Vilniuje tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1981 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1981, V., 1982, p. 166).

1982

Girininkas A., Žemaitišės gyvenvietės tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai 1982 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1983, V., 1984, p. 172).

Urbanavičius V., Kurtuvėnų apylinkių senkapiai (Šiaulių r.). 1982 05 20. Nr. 9.

1983

Butrimas A., Duonkalnio tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1983–1984 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1984, V., 1985, p. 149).

- Butrimas A., Staniškės tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1983–1984 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1984, V., 1985, p. 149).
- Jovaiša E., Šaukėnų kapinyno tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1983–1984 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1984, V., 1985, p. 151).
- 1984**
- Girininkas A., Vaičiukiškės gyvenvietės tyrimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1983–1984 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1984, V., 1985, p. 153).
- 1985**
- Girininkas A., Žemaitiškės III gyvenvietės tyrimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1985 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1985, V., 1986, p. 170).
- 1986**
- Girininkas A., Pakretuonės II gyvenvietės tyrimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1986 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1986, V., 1987, p. 167).
- Girininkas A., Žeimenų gyvenvietės tyrimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1986 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1986, V., 1987, p. 167).
- Peikštenis E., Merkinės Kauno gatvės tyrimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1986 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1986, V., 1987, p. 170).
- Peikštenis E., Navasodų senkapio tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1986 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1986, V., 1987, p. 170).
- Senulienė I., Padvariškių pilkapyno tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1986 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1986, V., 1987, p. 168).
- Šimėnas V., Sodėnų kapinyno tyrinėjimai (Tautavičius A., Archeologijos paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1986 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1986, V., 1987, p. 169).
- 1987**
- Genys J., Varnių senkapio tyrinėjimai (Kazakevičius V., Archeologinių paminklų tyrimai Lietuvoje 1987 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1987, V., 1988, p. 194).
- Šimėnas V., Kreivėnų kapinyno tyrinėjimai (Kazakevičius V., Archeologinių paminklų tyrimai Lietuvoje 1987 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1987, V., 1988, p. 194).
- 1988**
- Šimėnas V., Vidgirių kapinyno tyrinėjimai (Kazakevičius V., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1988 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1988, V., 1989, p. 233).
- Varnas A., Verkių parko tyrimai (Kazakevičius V., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1988 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1988, V., 1989, p. 233).
- 1989**
- Butėnas E., Maisiejūnų pilkapyno tyrinėjimai (Žvirblis A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1989 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1989, V., 1990, p. 157).
- Girininkas A., Pakretuonės 4 stovyklos tyrinėjimai (Žvirblis A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1989 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1989, V., 1990, p. 156).
- Lisauskaitė B., Daugirdiškių Monio ežero salos tyrimai (Žvirblis A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1989 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1989, V., 1990, p. 160).
- Stankus J., Pamerkių deguto varymo vietos tyrimai (Žvirblis A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1989 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1989, V., 1990, p. 161).
- Šimėnas V., Vidgirių kapinyno tyrinėjimai (Žvirblis A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1989 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1989, V., 1990, p. 158).
- Varnas A., Verkių parko tyrimai (Žvirblis A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1989 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1989, V., 1990, p. 161).

1990

Varnas A., Verkių parko tyrimai (Asadauskas A., Archeologinių paminklų tyrimai Lietuvoje 1990 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1990, V., 1992, p. 228).

1991

Jovaiša E., Dauglaukio kapinyno tyrimai (Asadauskas A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1991 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1991, V., 1993, p. 250).

Daugudis V., Vilniaus Trijų kryžių kalno tyrimai (Asadauskas A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1991 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1991, V., 1993, p. 253).

Lisanka A., Vilniaus g. 28 Vilniuje tyrimai (Asadauskas A., Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1991 metais, *Lietuvos istorijos metraštis* 1991, V., 1993, p. 253).

1992

Patkauskas S., Šv. Kazimiero bažnyčios ir vienuolyno ansamblio žvalgomieji tyrimai. Nr. 128.

Patkauskas S., Mėsinių g. 11/8 (58 kv.) Vilniuje žvalgomieji tyrimai. Nr. 129.

Patkauskas S., Augustijonų vienuolyno Vilniuje tyrinėjimai. Nr. 73.

Patkauskas S., Siesikų dvaro Ukmergės r. tyrinėjimai. Nr. 75.

1993

Baliliūnaitė D., Nemuno ir Neries santakoje Kaune žvalgomieji tyrinėjimai. Nr. 121.

Baublys A., Biržų ir Rokiškio rajonų žvalgomieji tyrimai. Nr. 28.

Baublys A., Biržų pilies tyrinėjimai. Nr. 38.

Baublys A., Biržų senamiesčio tyrinėjimai. Nr. 39.

Bračiulis V., Vandens g. 25 Klaipėdoje žvalgomieji tyrimai. Nr. 67.

Morkūnas V., Trinapolio bažnyčios ir vienuolyno Verkių g. 70 Vilniuje žvalgomieji tyrinėjimai. Nr. 109.

Morkūnas V., Aukštadvario ir Onušio miestelių žvalgomieji tyrimai. Nr. 27.

Puodžiūnas G., Bakšių gyvenvietės Alytaus m. tyrinėjimai. Nr. 59.

Raškauskas V., Vilniaus miesto žvalgomieji tyrimai. Nr. 118.

Raškauskas V., Birutės g. tarp 28 ir 30 Trakuose žvalgomieji tyrimai. Nr. 127.

Raškauskas V., Basanavičiaus g. 45 Vilniuje žvalgomieji tyrimai. Nr. 78.

Raškauskas V., Pranciškonų bažnyčios Trakų g. 9/1 Vilniuje tyrimai. Nr. 89.

Raškauskas V., Aušros vartų koplyčios Aušros vartų g. 10/12 Vilniuje žvalgomieji tyrimai (Raškauskas V., Archeologiniai tyrimai Vilniuje, Aušros Vartų gatvėje, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 245–447).

Vainilaitis V., JAV ambasados Akmenų g. 5 Vilniuje archeologiniai žvalgymai. Nr. 1.

1994

Asadauskas A., Dauglaukio kapinyno ir gyvenvietės Tauragės r. žvalgomieji tyrimai. Nr. 86.

Genys J., Varnių senkapio Telšių r. žvalgomieji tyrimai. Nr. 79.

Genys J., Palangos senamiesčio žvalgomieji tyrimai. Nr. 80.

Lisauskaitė B., Trakų pusiasalio pilies tyrinėjimai. Nr. 116.

1995

Jovaiša E., Dauglaukio kapinyno Tauragės r. tyrinėjimai. Nr. 96.

*Parengė Zenonas Baubonis,
Gintautas Zabiela*